

HENRY JAMES • Aspern'in Mektupları

HENRY JAMES 1843'te New York'ta doğdu. Babası dönemin önde gelen dinbilimci ve filozoflarındandı; ağabeyi William da tanınmış bir filozoftu. New York'ta başladığı eğitimine Londra, Paris ve Cenevre'de devam etti, 1862'de Harvard'da Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1865'ten itibaren dergi ve gazetelerde kısa hikâyeler yazmaya başladı. 1875'te bir seneliğine Paris'e taşındı, burada Flaubert, Turgenyev ve dönemin ünlü yazarlarıyla tanıştı. Ertesi yıl Londra'ya geçti, 1915'te İngiliz vatandaşı oldu ve 1916'da öldü. Henry James kısa hikâyeler, oyunlar, eleştiriler, seyahat kitapları ve özyaşam öyküsü dışında, ilki 1875'te yayımlanan *Roderick Hudson* olmak üzere toplam yirmi roman yazdı. Başlıcaları: *The Europeans*, *Washington Square* (*Washington Meydanı*, çev. Fatih Özgüven, İletişim, 1983) *The Portrait of a Lady*, *The Bostonians*, *The Princess Casamassima*, *The Tragic Muse*, *The Spoils of Poynton*, *The Awkward Age*, *The Wings of a Dove*, *The Ambassadors* ve *The Golden Bowl*, *Daisy Miller* (çev. Gülümser Ağırer Çuhadar, İletişim, 2002).

The Aspern Papers

İletişim Yayınları 1477 • Modern Klasikler 20

ISBN-13: 978-975-05-0769-4

© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2010, İstanbul

DIZI EDITÖRÜ Orhan Pamuk

EDITÖR Belce Öztuna

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ James Abbott McNeill Whistler,

“Nocturne in Blue and Silver: The Lagoon, Venice”, 1879-80

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Defne İpek

BASKI ve CILT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HENRY JAMES
Aspern'in
Mektupları
The Aspern Papers

ÇEVİREN *Hasan Fehmi Nemli*

i l e t i ŝ i m

Sırrımı Mrs. Prest'e açmıştım; doğrusu, onsuz pek fazla ilerleme kaydedemezdim, nedenine gelince, bu meselede işe yarayabilecek tek fikir onun dost dudaklarından döküldü. Kestirme yolu bulan ve Gordion'un düğümünü çözen oydu. Açık fikirlere ulaşmanın kadınların harcı olmadığı düşünülür, ama kadınlar bazen –bir erkeğin asla akıl edemeyeceği– çok yürekli düşünceleri olağanüstü bir berraklıkla ortaya atarlar. “Onlardan sadece sizi kiracı olarak eve almalarını isteyin” – böyle bir şeyi kendi başıma akıl edebilir miydim, hiç sanmıyorum. Mrs. Prest birisiyle yakınlık kurmanın en iyi yolunun onunla aynı evde yaşamak olduğu şeklindeki bu gayet yerinde öneriyi yaptığında; ben, uygun bir tanışma yolu bulmak için kafa patlatıyor, yaratıcı fikirler üretmeye çalışıyordum. Mrs. Prest o sıralarda Bordeauxlar hakkında benden fazla bir şey biliyor değildi; aslını sorarsanız, İngiltere'den gelirken onun hiç mi hiç bilmediği bazı gerçeklere ilişkin kesin bilgilere sahiptim. Bordeauxların adı, onlarca yıl önce, bu yüzyılın en büyük adlarından biriyle anılmıştı, şimdiyse Venedik'te, sapa kanallar-

dan birinin üzerindeki eski, harap bir konakta, çok mütevazı koşullarda, insanlardan uzak yaşıyorlardı; ne tanıyanları vardı ne de arayıp soranları; arkadaşımın Bordereaular hakkındaki izlenimi özet olarak böyleydi. Kendisi de on beş yıl önce Venedik'e yerleşmiş ve burada epey hayır işiyle uğraşmıştı, ama hayırseverliğinin sınırları kimseden iyilik ve ilgi beklemeyen utangaç, gizemli ve nedense pek de saygıdeğer olmadığı düşünülen iki Amerikalıyı kapsamıyordu –onların uzun sürgün yıllarının sonunda bütün ulusal niteliklerini kaybetmiş olduklarına inanılıyordu, ayrıca adlarından da anlaşıldığı üzere Fransızlarla uzaktan da olsa bir bağlantıları vardı. Mrs. Prest Venedik'teki ikametinin ilk yıllarında onları görmek için bir girişimde bulunmuş, ama sadece (Mrs. Prest'in adlandırmasıyla) küçük olanıyla, yani yeğenle görüşmeyi başarabilmişti. Daha sonra, yeğenin aslında diğerinden iki parmak daha uzun olduğunu öğrenecektim. Mrs. Prest, Miss Bordereau'nun hasta olduğunu duymuş ve muhtaç durumda olabileceğinden kuşkulananarak acı çeken birine, özellikle de bir Amerikalıya yardım ederek vicdanını bir azaptan kurtarmak amacıyla konağa gitmişti. Bordereaulardan “küçük olanı” onu evin ortasındaki, çatı kirişleri kararmış, mermer döşemesi lekeli bölümde, Venedik tarzı geniş, soğuk *sala*'da* kabul etmiş ve ondan oturmasını bile rica etmemişti. Bu, bir an önce o evde yaşamaya can atan benim için hiç de cesaret verici değildi, bunu kendisine söyledim. Mrs. Prest bilgece yanıtladı beni; “Ama, arada büyük bir fark var: Ben oraya yardımlarımı sunmak için gitmiştim, sizse yardım istemeye gideceksiniz. Gururlu insanlarsa, size yardımı reddetmeyeceklerdir.” Ve başlangıç olarak bana evi göstermeyi – gondoluyla beni oraya kadar götürmeyi teklif etti. Daha önce eve bakmaya beş altı defa gitmiş olduğumu söyledim, bununla birlikte evin civarında dolaşmak ho-

(*) Sala (It.): Oda, salon – ç.n.

şuma gittiğinden teklifini kabul ettim. Venedik'e geldiğim günün ertesinde oraya gitmiş –mektupların Bordereauların elinde olduğuna beni ikna etmiş olan İngiltere'deki arkadaşım evin yerini bana önceden tarif etmişti– ve bir yandan evi gözlerimle tararken bir yandan da harekât planımı düşünmüştüm. Jeffrey Aspern, bildiğim kadarıyla, bu eve adımını atmış değildi, ama ses tonu “uçup giden”* bir melodi halinde orada çınıyor gibiydi.

Mrs. Prest mektuplar hakkında bir şey bilmiyordu, dostlarının sevinç ve dertleriyle her zaman ilgilendiğinden benim merakımla da ilgilendi. Bununla birlikte, kıpırdayıp duvar pencerelerinden pırl pırl Venedik manzaralarının görüldüğü bir tente altında, gondoluyla suyun üzerinde kayarcasına ilerlerken, sabırsızlığımın onu nasıl eğlendirdiğini görebiliyordum, mektuplara olan ilgim tam bir takıntı halini almıştı. “Gören de onlarda evrenin sırlarına yanıt bulmayı umuyorsunuz sanır,” dedi; onun bu takılmasına, söz konusu değerli yanıtla bir deste Jeffrey Aspern mektubu arasında seçim yapmak zorunda kalsaydım hangisinin gözüme daha büyük bir nimet olarak görüneceğini gayet iyi bildiğimi söyleyerek karşılık verdim. Aspern'in dehasını hafife almaya kalkıştığındaysa onu savunma zahmetine bile girmedim. İnsan Tanrı'sını savunmaz: Onun Tanrı olması başlı başına bir savunmadır zaten. Ayrıca, uzun yıllar kısmen karanlıkta kalmış olsa da, Jeffrey Aspern bugün edebiyatımızın doruklarında, bütün dünyanın gördüğü bir yıldız gibi parlamakta ve yolumuzu aydınlatan ışığa büyük bir katkıda bulunmaktadır. Söyleye söyleye sadece, onun kadınların şairi olmadığını kesin olduğunu söyledim; buna, çok yerinde olarak en azından Miss Bordereau'nun şairi olduğu karşılığını verdi.

(*) Shakespeare'in *Onikinci Gece*'sine gönderme – ç.n.